

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่งที่บรรจุไว้ในหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะของวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นวิชาที่มุ่งฝึกนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และต่อประเทศชาติ รู้จักใช้เหตุผล ไตร่ตรอง และตัดสินใจด้วยตนเอง ดังที่ แอนนา เอส โอชา (Anna S. Ochoa 1981: 154) ได้สรุปว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของวิชาสังคมศึกษาก็คือ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สอนให้นักเรียนตระหนักต่อหน้าที่ที่มีต่อสังคมและโลก มีความรับผิดชอบในภาวะสังคม ส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับแนวทางความเป็นประชาธิปไตย เสรีภาพ ความยุติธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้จอห์น ยู ไมเคิลลิส (John U. Michaelis 1968: 2) ยังได้ให้ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาว่าเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสังคมมนุษย์ เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา ตลอดจนการวางแผนทางสำหรับอนาคต จึงสรุปได้ว่าวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อสังคมในปัจจุบัน และอนาคต เป็นวิชาที่ช่วยสร้างเสริมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ เป็นวิชาที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง นอกจากนี้วิชาสังคมศึกษายัง เป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่างคนในชาติและทั่วโลก

การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ควรจะมุ่งพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะทางกาย อารมณ์ และสังคม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเจริญขึ้นในทุก ๆ ด้าน พร้อมกัน แต่ครูส่วนใหญ่ก็มุ่งที่จะสอนโดยยัง เน้นเนื้อหาวิชาและดำเนินการสอนโดยวิธีการถ่ายทอดให้นักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ครูสังคมศึกษาขาดความรู้ และทักษะในการใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ (วิชัย จันทรเทพา 2524: 129) จนในบางครั้งลืมนึกถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสังคัมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีพุทธศักราช 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 1) จะพบว่า จุดมุ่งหมายนั้นกว้างครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ เช่น ใ้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม รู้จัก การคิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เข้าใจการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนี้ต้องการให้แต่ละโรงเรียนได้ปรับปรุง การเรียนการสอนสังคัมศึกษาของคนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และลักษณะของท้องถิ่น โดย พยายามใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษาให้ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเน้นให้นักเรียนคิด เป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ทั้งนี้นอกจาก นักเรียนจะได้ความรู้ในเนื้อหาวิชาตามกำหนด เวลาของการเรียนแล้ว ครูควรสร้างประสบการณ์ ให้แก่นักเรียนอีกด้วย เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักใช้ความคิด และนำไปปฏิบัติได้ ดังเช่น ยุทธวิธีลย์ วณิชจินดา (2513: 2) ได้ให้ข้อเสนอว่า "ในการสอนจำเป็นต้องจัดให้มีการศึกษานอกเหนือ จากในห้องเรียนโดยอาจศึกษาหรือปฏิบัติตามคำแนะนำของครู หรือครูส่ง เสริมให้นักเรียนสนใจ ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเสริมความรู้ให้มากขึ้น เช่น ไปฟังปาฐกถา อภิปราย การบรรยาย ใ้ว่าที่ ตามสมาคมหรือสโมสรต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ร่วมกันจัดกิจกรรมในชุมนุมสังคัมศึกษา ไปศึกษานอกสถานที่ ติดตามข่าว เหตุการณ์ปัจจุบันทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น" นอกจากนี้ประเทศไทยก็ให้เห็นความสำคัญของการมีกิจกรรม เสริมหลักสูตร สังคัมศึกษา ดังจะเห็นได้จากการประชุม ครูสอนสังคัมศึกษาในสถานฝึกหัดครูของประเทศไทยใน เอเชีย ซึ่งองค์การ UNESCO จัดให้มีขึ้น ณ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ผู้แทนประเทศไทยได้แถลง ถึงสภาพการสอนสังคัมศึกษาในประเทศไทย ตอนหนึ่งได้กล่าวถึงกิจกรรม เสริมหลักสูตรว่า "กิจกรรม เสริมหลักสูตรที่นิยมจัดกันมาก ได้แก่ การจัดให้มีชุมนุมวัฒนธรรมไทย ชุมนุมยุวพุทธ และการศึกษานอกสถานที่" (Edward A. Pires 1970: 91) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษามีความสำคัญ และ เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการ เรียนการสอน วิชาสังคัมศึกษา และถ้ายิ่งกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษานั้น นักเรียนเป็นผู้ริ เริ่มในการ คิด หรือจัดให้มีขึ้นโดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ ช่วยเหลือ ก็จะทำให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษา นั้นมีบทบาทในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษาได้เป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนจะเกิด

ความภาคภูมิใจในผลงานของตน และตั้งใจปฏิบัติงานกิจกรรมนั้น ๆ อย่างเต็มความสามารถ แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษาลับไม่ค่อยมีบทบาทในการช่วยพัฒนาตัวผู้เรียนเท่าที่ควร ทั้งยังทำความหนักใจให้กับครูผู้สอนหรือครูในหมวดกิจกรรม เป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ครูมักจะเป็นผู้ลงมือดำเนินการ วางแผนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมดำเนินการทั้ง ๆ ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งถ้าเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยก็จะสามารถแบ่งเบาภาระครูผู้สอนได้ และยังช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอีกประการหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรก็คือ การเสริมสร้างให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคัมศึกษา เพราะถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคัมศึกษา แล้วย่อมมีแรงใจ มีความสนใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทางด้านสังคัมศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งจะมีผลทำให้มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในวิชาสังคัมศึกษากว้างขวางขึ้น จะมีผลทำให้การเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษาของครูผู้สอน เกิดสัมฤทธิ์ผล ดังที่ ยุทธธีวัลย์ วณิชจินดา (2514: 37) ได้สำรวจถึง ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษากับผลสำเร็จในการเรียนวิชาสังคัมศึกษาในชั้นมัธยม ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษา มีผลต่อการเรียนวิชาสังคัมศึกษามาก นอกจากนี้ พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ (2526: 51) ได้ให้ข้อคิดว่าการสอนสังคัมศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และเจตคติ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ คือ การเรียนถึงหลักเกณฑ์ข้อเท็จจริงจากเนื้อหาวิชาสังคัมศึกษา การพัฒนาเจตคติ คือ การปลูกฝังค่านิยมและอุดมคติ การพัฒนาทักษะ คือ การพัฒนาความสามารถทั้งทางด้านวิชาการ และความสามารถในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคัม

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษาก็เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาสังคัมศึกษา พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย และถ้ายิ่งกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษาสามารถทำให้นักเรียนสนใจวิชาสังคัมศึกษามากขึ้น ก็ถือว่าเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคัมศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษากับเจตคติต่อวิชาสังคัมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อจะนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษาของนักเรียนให้

เกิดประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการที่จะปรับปรุงการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาให้เหมาะสมและถูกต้องยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา กับ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา กับ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษานั้นยังไม่มีการวิจัยโดยตรง แต่ นฤดี จารุยาวงศ์ (2528: 75) ได้ทำการวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์กับ เจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์กับ เจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ สุจริฎ กงเกียรติขจร (2527: 42) ได้ทำการวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์กับ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์กับ เจตคติทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า การเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กับ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2529 จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

2. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาที่การเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา กับ
เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ถือว่าคำตอบจากแบบสอบถาม เจตคติที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาเป็น เจตคติ
ที่แท้จริงของนักเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาสังคมศึกษาที่โรงเรียน
จัดขึ้นนอกเวลา เรียน เพื่อช่วยเสริมการเรียน
การสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นให้ดีขึ้น เป็น
กิจกรรมที่ไม่มีหน่วยกิต ไม่มีคะแนน ไม่มีการ
บังคับให้เรียนนักเรียนจะสมัครเรียนด้วยการ
ตัดสินใจของนักเรียนเอง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียน
มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์
กว้างขวางขึ้น รวมทั้งช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและ
อุปนิสัยอันดีงามให้กับนักเรียน

เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ท่าที ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ
ของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ซึ่งอาจแสดง
ออกมาให้เห็นในลักษณะท่าทาง การมีส่วนร่วม
ตลอดจนความรู้สึกทั่วไปที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาทั้ง
ในทางบวกและทางลบ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5
และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของ
โรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษาใน
กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารในการที่จะปรับปรุงกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาให้เหมาะสมและถูกต้องยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการสร้าง เสริม เจตคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษาให้กับนักเรียน
3. เป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย